

«تربیون محله» چهل و هفتم به همراه شهر دار منطقه ۷ مشهد، پای در دلد اهالی «عنصری»؛ محله‌ای که مهم‌ترین شاخصه‌اش «باغ خونی» است

# گلایه‌های همسایگان باغ اسرارآمیز

## یاد سرخ و جای سبز شهدای عنصری

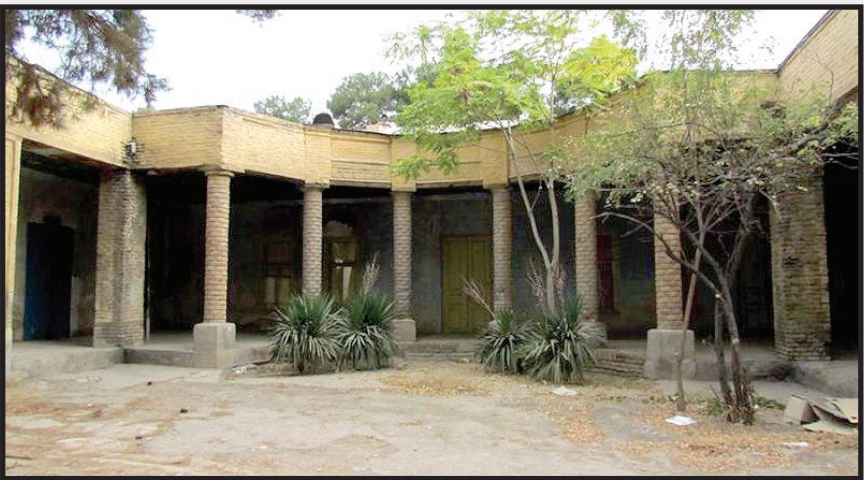
طی دور ان هشت ساله دفاع مقدس، از محله «عنصری» ۲۱ شهید پرکشیدند و «شهید احمد عرفانی»، «شهید جعفر احراری»، «شهید محمد احراری»، «شهید حسن نمکی» و «شهید مجید توکل‌نژاد» از جمله این شهدا هستند که با جانفشانی و ایثار، حماسه آفریدند. یاد و نام‌شان گرامی و راه‌شان پرهرو باد.

گزارش: بهار ه موفقی | عکس: خراسان | عنصری، محله‌ای اصیل با قدمتی ۶۰ ساله در منطقه ۷ شهرداری مشهد است که از شمال به خیابان فداییان اسلام، از جنوب به ضلع جنوبی بازار امام رضا (ع)، از شرق به بولوار ۱۷ شهریور و از غرب به خیابان امام رضا (ع) محدود می‌شود. یک محله شامل یک خیابان طولانی که کوچه‌های زیادی بر آن عمود شده و مغازه‌ها و فروشگاه‌های زیادی، در حاشیه‌اش قرار گرفته است.

خیابانی که به واسطه قرار گرفتن در هسته مرکزی شهر و تردد چشمگیر زائران حرم مطهر رضوی، با وجود یک طرفه بودن و اجرای طرح زوج و فرد در آن، باز هم از شلوغی و ترافیک سنگین رنج می‌برد. محله‌ای با مردم خونگرم و باصفا که در کنار گلایه از کمی و کاستی‌های عنصری، از تربیون محله و «کوروش باوندی» شهردار منطقه ۷ که در این گشت و گذار همراهی‌مان می‌کرد، سپاس‌گزار بودند.

### باغ خونی؛ متروک و شایسته توجه

یکی از مهم‌ترین شناسه‌های محله عنصری مشهد، مجموعه «باغ خونی» است. یک باغ ۶ هکتاری که از جمله شناخته‌شده‌ترین باغ‌ها، موسوم به باغ‌های ایرانی است. باغ ایرانی به باغ‌هایی گفته می‌شود که بر پایه معماری، مسیر آب، گونه درختان و کوشک میانی، عمدتاً در فلات ایران و مناطق پیرامون آن احداث می‌شد. باغ خونی که سابقه ساخت آن به اوایل قاجاریه می‌رسد، در تاریخ ۲۵ اسفند ۷۹ با شماره ۳۲۴۰ به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. این باغ در فاصله ۵۰ متری از حرم مطهر رضوی، حد فاصل میدان بیت المقدس و میدان بسیج و انتهای خیابان عنصری ۹ واقع شده و سه عمارت مستقل دارد که دو ساختمان آن تخریب شده است. بنابراین و ایات تاریخی، در سال ۱۳۹۳ شمسی، روس‌ها از این باغ، مسجد گوهرشاد را به توپ بستند؛ جالب است بدانید وجه تسمیه باغ هم بی‌ارتباط با این موضوع نیست و برخی عقیده داشتند در واقع به توپ بستن حرم امام رضا (ع)، روس‌ها اجساد زائران حضرت را به این باغ منتقل و دفن کردند و از آن زمان به بعد این باغ، به باغ خونی شهرت یافت. اما از آن جا که در زبان پهلوی، واژه چشمه، خون یا خاخن خوانده می‌شود و در این باغ هم، یک چشمه جوشان وجود داشته، بعید نیست این موضوع، دلیل نام‌گذاری این باغ باشد. هرچه هست، این باغ ۲۰ ساله که سال‌هاست در هایش به روی مردم بسته است، هویت و سرگذشت اسرارآمیزی دارد که دستمایه گلایه‌های زیادی است.



### چرا از ظرفیت باغ خونی برای افزایش فضای سبز محله استفاده نمی‌شود؟

«خطیب»، یکی از ساکنان محله عنصری، به مسئله دیگری، باز هم مرتبط با باغ خونی اشاره می‌کند: «تنها فضای سبز این محله، پارک میرزا کوچک خان است که به خاطر دوری و شلوغی، کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد. ای کاش از باغ خونی، به عنوان فضای سبزی برای گشت و گذار و تفریح استفاده می‌شد.»



● «کوروش باوندی» شهردار منطقه ۷ مشهد که تربیون محله را همراهی می‌کند، پاسخ می‌دهد: «برای این که محوطه‌ای به فضای سبز و پارک تبدیل شود، باید هم به کاربری آن توجه داشت و هم این که شهرداری منطقه امکان خرید و سامان‌دهی آن فضا را داشته باشد. با این توصیف، در محله عنصری چنین فضایی وجود ندارد و با توجه به جمعیت این محله، پارک میرزا کوچک خان با مساحتی که دارد، سرانه فضای سبز مورد نیاز اهالی را تأمین می‌کند. باغ خونی هم شرایط خاصی دارد اما از ابتدای دوره مدیریت شهری جدید، راینزنی‌هایی با بانک کشاورزی و میراث فرهنگی انجام شده که در صورت توافق، طی یک عملیات سه جانبه، باغ خونی احیا شود و در دسترس عموم قرار بگیرد.»

### چرا درهای باغ خونی به روی عموم باز نمی‌شود؟ ساخت و ساز در حریم باغ، چگونه است؟

چند نفر از اهالی عنصری گله می‌کنند: «سال‌هاست یکی از مهم‌ترین خواسته‌های ما، باز شدن درهای مجموعه باغ خونی به روی عموم مردم است. مهم است حالا که یکی از میراث‌های جذاب فرهنگی در همسایگی ما قرار گرفته، از آن برای جذب بازدیدکننده و رونق بخشیدن به حال و هوای محله استفاده شود. این همه سال، در این باغ بسته مانده و این میراث فرهنگی که روایتگر بخشی از تاریخ سرزمین و شهر ماست، به واسطه اختلاف سازمان‌های مختلف بر سر مدیریت و مرمت‌اش، متروک و بدون استفاده مانده. برخی می‌گویند متعلق به بانک

● «مرجان اکبری»، معاون میراث فرهنگی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان، در پاسخ به این گلایه‌ها توضیح می‌دهد: «سال‌هاست مالکیت باغ خونی، تحت ضوابط و شرایطی به بانک کشاورزی واگذار شده و این بانک هم، درهای باغ را بسته نگه داشته. در طول سال‌های اخیر، چندین بار جلسات و نشست‌های چندجانبه‌ای با حضور میراث‌دو شهرداری و مسئولان این بانک، برای تصمیم‌گیری درباره باز کردن درهای باغ و مرمت و آماده‌سازی‌اش به منظور بازدید عموم برگزار شده اما نتیجه چشمگیری نداشته. منتها همین یک ماه قبل، مزایده‌ای برای واگذاری مالکیت باغ آگهی شد که نتیجه‌اش، متعاقباً اعلام می‌شود. درباره ارائه مجوز ساخت و ساز در حریم باغ هم، باید تا کید کنیم حریم این ساز تاریخی باید رعایت شود و طبق طرح ضوابط اختصاصی بافت حریم، محدودیت ارتقاعی برای متقاضیان حاضر در حریم درجه یک ۴/۵ متر و برای متقاضیان حاضر در حریم درجه دو، ۷/۵ متر است. در سال‌های اخیر، مجوزی برای ساخت و ساز داده نشده و هرچه هتل و ساختمان می‌بینید که حریم را رعایت نکردند، در سال‌های دور مجوز ساخت و ساز گرفتند.» در ادامه، پیگیری تربیون محله از مدیریت بانک کشاورزی استان درباره مزایده و سر نوشت باغ خونی، با این پاسخ که «هفته‌ایند که قرار است جلسه مفصلی برای تعیین تکلیف باغ خونی برگزار شود و پس از آن، در این باره پاسخ گویستیم» و به روشد.



بعد از نظافت و پاک‌سازی



قبل از نظافت و پاک‌سازی

### پاک‌سازی سریع زمین‌رها شده و پیرزبانه

زمینی‌رها شده واقع در عنصری غربی که ملک شخصی است و روزها به عنوان پارکینگ از سوی اهالی مورد استفاده قرار می‌گیرد، شب‌ها محل تجمع معتادان و کارتن‌خواب‌هاست. یک فضای بسیار کثیف با سه اتاقک پیرزبانه؛ اتاقک‌هایی که کارتن‌خواب‌ها با نصب پتوهای کهنه در ورودی‌شان، سعی دارند آن را گرم و محفوظ نگه دارند. «نوبدی»، یکی از اهالی می‌گوید: «شب‌ها

کارتن‌خواب‌های زیادی این‌جامی خوابند و ایدانمی‌توان به آن‌ها نزدیک‌شد و کاری‌کرد. معتادانی که حضورشان، امنیت و سلامت محله را به خطر می‌اندازد. مثلاً چند شب پیش گاز پیک‌نیک‌شان به شکل خطرناکی آتش گرفت و این مورد، علاوه بر تهدید جان خودشان، برای اهالی هم خطرآفرین است. چه کسی مسئول جمع‌آوری این معتادان و پاک‌سازی این محوطه از این حجم از آلودهنده زبانه است؟»

● شهردار منطقه ۷ پاسخ می‌دهد: «از آن جا که این فضا، یک ملک شخصی است، برای پاک‌سازی‌اش باید ساکنان محله به اداره بهداشت گزارش دهند و بهداشت، دستورمقام قضایی را در خصوص پلمب این مکان بگیرد. البته ما هم باتوجه به مشاهدات عینی‌مان، می‌توانیم با بهداشت مکاتبه کنیم.» در ادامه، «علی حسینی» مدیر بهداشت محیط و حرفه‌ای دانشگاه علوم پزشکی مشهد هم توضیح می‌دهد: «چنان‌چه شهرداری در این خصوص نامه‌نگاری کند، حتما همکاری خواهیم کرد. ضمن این که پیشنهاد می‌شود مجوزی در اختیار شهرداری قرار بگیرد تا دور این زمین دیوار کشی شود.» در نهایت، دوروز بعد از حضور شهردار در محله، تصاویری از پاک‌سازی کامل محوطه از سال شد که نشان‌دهنده تعهد مدیریت شهری منطقه برای سامان‌دهی محله است. ضمن این که «طیسی» جانشین فرمانده نیروی انتظامی مشهد در این باره تأکید می‌کند: «این محوطه حتماً پاک‌سازی و معتادان متجاهر حاضر در آن، به کمپ‌های اجباری ترک اعتیاد فرستاده می‌شوند.»

### آسفالت خراب

### و پیاده‌روهای پرچاله چوله

آسفالت خراب و پیاده‌روهای پرچاله چوله هم، مثل خیلی از محله‌های دیگر، یکی از پرترکرترین گلایه‌های اهالی محله عنصری است. «ملکی»، یکی از اهالی محل می‌گوید: «همین یکی دوروز قبل، خانمی به خاطر خرابی پیاده‌رو پایش گیر کرد و به زمین افتاد و دستش شکست. خواهش می‌کنیم فکری برای بازسازی و به‌سازی معابر و پیاده‌روهای این محله بکنید.»



● «باوندی» شهردار منطقه ۷ مشهد توضیح می‌دهد: «در مدیریت شهری جدید، طرح به‌سازی کل پیاده‌روهای شهر در دستور کار قرار دارد، اما میزان سطوح نامناسب پیاده‌روهای مشهد، خیلی زیاد است و امکان این که بتوانیم هم‌زمان تمام پیاده‌روهای منطقه و محله را به‌سازی کنیم، وجود ندارد. اما کار را شروع کرده ایم و متناسب با اعتباری که به ما تخصیص داده شده، پیش می‌رویم مثلاً پیاده‌روسازی محله پروین اعتصامی در منطقه خودمان، انجام شده. درباره آسفالت هم، آسفالت بعضی کوچه‌های محله عنصری، طی امسال تجدید شده و بخش‌هایی از آن هم سال گذشته انجام شد. در منطقه ما حدود ۳۰۰ هزار متر مربع، نیازمند آسفالت است و تعیین تکلیف شده که از این میزان، حدود ۲۰۰ هزار متر مربع انجام شده و تا پایان سال اگر برودت هوا اجازه بدهد، بقیه‌اش انجام خواهد شد.»



### از کمبود پارکینگ کلافه‌ایم

کمبود پارکینگ، همواره یکی از گلایه‌های مردم مشهد در محله‌های مختلف است. در محله عنصری هم ساکنان، از کمبود پارکینگ و به‌کار دویل و سوبل خودروها در حاشیه خیابان، حساسی شاک می‌کنند.



● «مجید بخت‌آزما»، روابط عمومی سازمان ترافیک شهرداری مشهد، در این باره پاسخ می‌دهد: «بزرگ‌ترین پارکینگ طبقاتی شرق کشور با ظرفیت ۲۲۰۰ جای پارک حوالی محله عنصری، در میدان ۱۷ شهریور است که می‌تواند تا حد زیادی، نیاز به پارکینگ این منطقه را برطرف کند. ضمن این که منازل مسکونی قدیمی و مجتمع‌های مسکونی جدید، همه با از قدیم با طبق قوانین جدید، باید حیاط یا پارکینگ داشته باشند و معمولاً اگر پارکینگ ندارند، یا تغییر کاربری داده‌اند یا به شکل غیرقانونی پایان کار دریافت کرده‌اند.»



۶۰ سال قدمت



۶۵۴۴ کیلومتر مربع مساحت



۶۳۶۲ نفر جمعیت



مسجد و حسینیه ۱۶



۱ بوستان



۲ مرکز درمانی



۱۴ مدرسه

به نقل از روابط عمومی شهرداری منطقه ۷